

În anii 1932—1933 apărea la Deva ziarul politic-economic „Horia”. Începînd cu nr. 3 din 8 februarie 1933 acesta se subîntitulează „organ oficial al Frontului Plugarilor”. Dar chiar înainte de această dată ziarul devenise o tribună de propagandă, al cărui scop principal era organizarea țărănimii. Astfel, în nr. 2 din 21 ianuarie 1933 apare articolul-program „Voi țărani!”, semnat de Dr. Petru Groza, în care sînt arătate pe larg țelurile viitoarei organizații. Tot aici sînt relatate evenimentele care au avut loc la Deva în 8 ianuarie 1933, legate de adunarea care constituie începutul organizării țărănimii hunedorene în Frontul Plugarilor. În paginile ziarului se întîlnesc apoi, articole social-economice, comentarii de politică internă și externă, informații etc.

Deși ponderea cea mai mare în coloanele acestuia o aveau articolele referitoare la situația țărănimii, pe parcurs apar materiale legate de viața muncitorilor din Valea Jiului¹, despre „șomajul” celor cinci mii de învățători din întreaga țară², luări de atitudine împotriva tendințelor de fascizare a țării³ etc.

Orientarea ziarului devine mai combativă ca urmare a influenței Partidului Comunist, a elementelor progresiste, înaintate din organizația Frontul Plugarilor.

Unele articole ce apar în această perioadă sînt puternice acte de acuzare la adresa societății burghezo-moșierești. În articolul „Ce se petrece în Valea Jiului”, de pildă, se descriu în culori întunecate condițiile de viață și muncă ale minerilor, arătîndu-li-se țărănilor că „... acei mineri sînt părinții, frații sau alte rude ale voastre, frați plugari!”⁴. Într-o notă a redacției la articolul „Învățătorii” se vorbește despre mizeria și incultura care domneau în satele de munte: „Numai în județul Hunedoara avem regiuni întregi fără școală: întrebați pădurenii plugari din Boia-Bîrz,

Muncel, Runc și alte comune întinse, — când au văzut copiii lor o școală sau un învățător!"⁵.

☉ Poziția față de Hitler și începutul fascizării țării este fermă, fără echivoc. Țărănimea „se organizează fără să împrumute nici măcar cămăși și șepci de la organizațiile altor popoare!"⁶

Atitudinea potrivnică a Frontului Plugarilor, a țărănimii muncitoare față de „partidele istorice", va reveni cu insistență în paginile ziarului.

De menționat este și faptul că ziarul era scris aproape în întregime de plugari.

În afara articolelor publicistice, a rapoartelor unor ședințe ale organizației Frontului Plugarilor, în ziarul „Horia" a fost promovată și o anumită literatură. Aproape în toate numerele apărute în anul 1933 sînt publicate una sau mai multe lucrări în versuri. În mai toate cazurile, această literatură este opera unor lucrători ai pămîntului, a unor rapsozi populari. Nu vom întîlni în coloanele ziarului autori consacrați ai epocii, ci numele unor plugari din județul Hunedoara, care și-au așezat în versuri gîndurile și sentimentele începînd cu fruntașii organizației Frontul Plugarilor — Romulus Zăroni, Ion Moga etc., cum nu vom întîlni nici „izmele" care bîntuiau literatura vremii. Este vorba deci de o literatură sănătoasă, izvo-rîtă din năzuințele și idealurile maselor populare.

Scopul principal al lucrărilor în discuție era acela de a mobiliza țărănimea, de a-i arăta cine-i sînt adevărații prieteni și adevărații dușmani. Poeziile sînt de cele mai multe ori cronici rimate, manifeste versificate. Însuși titlurile sub care apar sînt semnificative: „Chemare către toți plugarii", „Plugari!", „Către plugarii noștri din Ardeal" etc. Unele din ele erau recitate sau cîntate cu prilejul unor adunări publice, pentru a susține propaganda desfășurată în scopul organizării țărănimii:

Frunză verde de frăgari
Să m-ascultați, frați plugari!
Nu vă lăsați înșelați
Și să vă organizați
În Frontul Plugarilor
Spre binele tuturor!⁷

sau :

Cu toți să ne-organizăm
Țara de hoți s-o scăpăm⁸.
.....
Bate vînt prin țară lin,
Țăranii una să fim⁹.

Situația țărănimii este amplu prezentată în poeziile publicate. Multe din ele vorbesc despre starea de înapoiere a satului, despre exploatarea maselor de către „domnii” de la putere. Mărirea prețurilor de cumpărare, ca urmare a aplicării legii conversiunilor agricole, jaful ciocoilor, impozitele grele pe care erau siliți să le plătească țărani constituie tema centrală a acestor lucrări :

Frunză verde de-ai de scai
Asta frate, nu e trai
Cînd n-ai pită nici mălai
Ciocoi, cu ceafa groasă
Noi umblăm desculți prin casă¹⁰.

Ideea revine, mai direct exprimată, într-o poezie intitulată „Doina suferințelor” :

Să sămănăm grîu, săcară,
Să săturăm hoți în țară...
Perceptorii se-nvîrtesc
Pe plugari îi necăjesc
Le iau țoale și bucate ...¹¹.

Tot aici se vorbește despre faptul că „Pe domnii politiciani, /Nu-i poți sătura de bani” căci „De le-ai da banii cu carul /Nu-s sătui, bată-i amarul”.

Versurile care urmează ridică, între altele și problema răspunderii pe care o aveau burghezia și moșierimea față de soarta țăranilor. Traiul acestora s-a înrăutățit, nu aveau vite, nu aveau de lucru. Cei care au luptat în război, nu au fost bine împroprietăriți, nu au primit „ce-au meritat” și ceea ce li se făgăduise :

Rău-i fraților de noi
Care-am luptat în război —
Am luptat copil cu tată
Și n-avem nici o răsplată,
N-am fost bine împroprietăriți
Pe cum am fost de necăjiți!
Zi și noapte am luptat
N-am primit ce-am meritat !¹².

Se știe că reforma agrară din anul 1921 a lăsat un mare număr de țărani fără pămînt, iar celor împroprietăriți nu li s-a dat inventar agricol. Ca urmare a acestei situații, țărani se îndatorează pe la bănci cu dobînzii cămătărești, iar de multe ori sînt nevoiți să-și înstrăineze pămînturile.

Partidul Comunist din România desfășoară în perioada respectivă o intensă muncă politico-organizatorică pentru încheierea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare. La Congresul al V-lea al P.C.R. se pune problema sprijinirii acesteia în „lupta contra impozitelor, datoriilor etc. și în lupte zilnice”.

Munca propagandistică și agitatorică a Partidului în rîndul țăranilor se duce și în cadrul unor organe legale de presă, între care și ziarul „Horia”.

Însuși Frontul Plugarilor și-a desfășurat activitatea sub îndrumarea Partidului Comunist. Influența comuniștilor asupra acestei organizații a dus la limpezirea țărilor țărănimii muncitoare, la atragerea acesteia înspre clasa muncitoare, singura forță capabilă să rupă lanțurile de oțel ale exploataării capitaliștilor și moșierilor. Așa se explică și poziția rapsozilor populari față de frații lor, muncitorii. Deopotrivă sînt exploatați și unii și alții, de aceea țărilor și năzuințele lor trebuie să fie aceleași: „Cît de rău stau azi plugarii / Meseriașii și minerii” se spune undeva¹³. Și mai departe:

Fraților, plugarilor
Și voi muncitorilor,
Care cu sudoare mare
Cîștigăm mălai și sare ...¹⁴.

Dacă, încă de la început, Frontul Plugarilor s-a apropiat cu încredere de Partidul Comunist, cu totul alta a fost poziția adoptată față de „partidele istorice”. În mai toate poeziile cercetate, autorii se referă la faptul, că „politica” îi înșeală pe țărani. Despre ce fel de politică este vorba, rezultă clar din cuprinsul acestora — politicianismul burghez reprezentat prin partidele ce se perindau la cîrma țării și în primul rînd a național-țăranîștilor și liberalilor:

Frunză verde foaie rară
Dulce viață-am duce-n țară
Dar politica ne-nșeală¹⁵.

căci:

De cînd Maniu îi la putere
Rămaserăm fără avere,

Iar cînd au fost liberalii
Cu camăta au scos banii.

Sau, altădată :

Bat-o Dumnezeu de roată
C-o sărăcit țara toată
Și să bată și stîlpul
Că el a-nceput răul¹⁶.

Metodele tipice folosite de „partidele istorice” pentru a-și asigura votul maselor și a se instala la putere sînt demascate cu vehemență. Nimic din ceea ce exponenții acestor partide promiteau alegătorilor nu se înfăptuia, iar alegerile se făceau „cu țuică și cîrnați” :

C-am fost buni pîn-am votat
V-ați întors și ne-ați mușcat¹⁷.

De aici și îndemnul de a nu mai vota cu „bîta” și cu „roata” :

Frați țărani din țara toată
Să nu mai votați pe roată
Nici pe roată nici pe bîtă
Că ne-au dus țara de ripă¹⁸.

Pe aceeași linie sînt înfierăți și primarii satelor care s-au transformat în instrumente docile la cherele partidelor străine de interesele poporului :

Măi, primarii satelor
Voi v-ați dat păcatelor —
Ați lăsat plugu-n hotar
Și v-ați dus pentru pahar
Vai de mine ce primari,
Vă lepădați de plugari¹⁹.

O problemă care merită a fi consemnată se referă la atitudinea autorilor față de trecutul de luptă al poporului nostru. Este firesc ca modelele cele mai apropiate să fie Horia și Iancu, nume cu o puternică rezonanță pe meleagurile hunedorene. Însuși organul de presă al Frontului Plugarilor și-a înscris pe frontispiciu numele celui care a murit zdrobit cu roata în cetatea Bălgradului.

De o mare popularitate se bucură Avram Iancu, cu deosebire în rîndul moșilor. La o adunare a Frontului care a avut loc la Țebea, sub gorunul lui Horia, o ceată de țărani în frunte cu Ion Moga, au

făcut să răsunе peste această veche vatră de răscoale cîntecul „Nepoții Iancului”²⁰. Moții se socotesc descendenți ai eroului și în fața mormîntului său, jură că vor lupta pînă la moarte pentru dreptatea poporului:

Noi, nepoții Iancului
Din țara Zărandului,
De la munți și de la vale
Vom strînge armele tale,

Tot pe drum și pe hotară
Să aflăm dreptatea iară²¹.

Același sentiment se desprinde și din „Cîntecul moșilor”, probabil cîntat cu aceeași ocazie :

Iată cum se-adună moșii —
Să plecăm acum cu toții
Pe cîmpia Iancului
Că sîntem copiii lui²².

*

Cine sînt autorii versurilor care ar putea fi numite cu un titlu colectiv „lirica Frontului Plugarilor”?

Spuneam mai sus că aceștia sînt aproape în totalitatea lor țărani muncitori, lucrători ai pămîntului. Acest lucru îl spun ei înșiși în încheierea versurilor pe care le-au creat :

Foaie verde tulipan
Scrisă-i doina de-un țaran
Și-l cheamă Ionel Muntean²³.

Procedeeul este cunoscut din scrisorile rimate pe care le trimiteau în sat flăcăii plecați în armată.

Altădată, cu o modestie emoționantă, autorul unor reale valori artistice, exclamă :

Frunză verde din făget
Sînt țaran și nu-s poet²⁴.

Uneori, tot din modestie, versurile sînt date ca fiind culese de la altcineva :

Foaie verde leuștean
Sînt culese de-un țăran¹⁵.

Între producțiunile poetice în discuție și creația populară există o legătură organică.

Caracterul folcloric este dat în primul rînd de faptul că ele sînt opera unor oameni din popor, în care sînt exprimate gînduri și sentimente proprii maselor largi. După cum rezultă și din însemnările ce însoțesc unele piese, acestea au fost însușite de grupuri de oameni, fiind cîntate în diferite ocazii (vezi „Nepoții Iancului” sau „Cîntecul moșilor”).

Între conținutul unora din producțiunile de față și creația populară există similitudini aproape perfecte. Multe din ele și-au asimilat organic versuri întregi din folclor, după care creatorul merge mai departe, desfășurîndu-și larg ideile și sentimentele în legătură cu anumite fapte de viață :

Jele-i, doamne cu i-e jele,
Jele-i, doamne, codrului
De armele Iancului
Că le plouă și le ninge
Și n-are cine le-ncinge²⁶.

Alteori sînt parafrazate creații populare binecunoscute :

Pe drumul Căianului
Merge sora Iancului —
Cînd ne-o văzut c-am plecat
Murgul și l-a încălecat²⁷.

Unele versuri sînt intitulate sugestiv: „doină țărănească”, „cîntecul moșilor”, ceea ce ne duce cu gîndul din nou la folclor.

Rima este de cele mai multe ori împerechiată, măsura de 7 și 8 picioare. S-au scris totuși 2 fabule, una semnată de R. Zăroni — „Sătulul nu crede celui flămînd”, un „cîntec din Sălaj”, un „marș al Ligei Țăranilor din Moldova” și mai cîteva piese, care se îndepărtează de versificația populară.

Mijloacele de expresie poetică sînt în majoritatea cazurilor de proveniență folclorică ; „frunză verde”, „foaie verde”, frecvente în majoritatea

creațiilor populare, în primul rând în cele aparținând genului liric, le vom întâlni și aici. Dar nu numai atât ci și alte forme de exprimare, specific populare: „noi sîntem talpa țării”. „v-ați întors și ne-ați mușcat”, dările se urcă „parcă le ridici c-o furcă” etc.

Stilul este caracterizat prin simplitate și claritate. Creatorul nu caută imagini prețioase, ci spune direct ceea ce are de spus: „Că banii țăranilor / Sînt în mîna domnilor”, „Nu-i nici grîu, nu-i nici săcară / Numai trudă și osteneală”, „Ne iau straiul și mălaiul / Și ne lasă numai vaiul” etc.

O limbă plastică, limpede, caracterizează nu numai versurile ci și articolele publicistice, luările de cuvînt ale țăranilor în diferite ocazii: „Țăranul român e floare din pămînt curat, lăstar din rădăcină bună, căruia i s-a ascuns pînă acum adevărul” — spunea un țăran din Popești la adunarea care a avut loc la 8 ianuarie 1933, la Deva.

Numai dintr-un asemenea lăstar a putut să crească „Miorița” și „Luceafărul”.

*

Intenția noastră nu a fost de a epuiza problema pusă în discuție, ci de a schița cîteva din aspectele ce le ridică creația poetică ce și-a găsit loc în paginile unui ziar care milita activ pentru ridicarea țăranimii prin organizare. Aceasta a servit ca mijloc de propagandă pentru mobilizarea țăranimii muncitoare în jurul organizației Frontul Plugarilor.

Fără a avea pretenția de a socoti producțiile de față ca posedînd într-un grad înalt trăsăturile literaturii culte, socotim că ele merită atenție, atât pentru conținutul lor tematico-ideologic, cît și pentru frumoasa lor împlinire artistică.

N o t e

¹ H o r i a II, nr. 17/14 iulie 1933.

² I d e m, 11 sept. 1933.

³ I d e m, 20 oct. 1933.

⁴ I d e m, 11 sept. 1933.

⁵ I d e m, nr. 17/14 iulie 1933

⁶ I d e m, 20 oct. 1933.

⁷ I d e m, nr. 14 din 31 mai 1933.

⁸ I d e m, 29 iunie 1933.

⁹ I d e m, 12 aprilie 1933.

- 10 I d e m, 20 oct. 1933.
 11 I d e m, 8 nov. 1933.
 12 I d e m, 21 nov. 1933.
 13 I d e m, 4 mai 1933.
 14 I d e m, 12 aprilie 1933.
 15 I d e m, 20 octombrie 1933.
 16 I d e m, 31 mai 1933.
 17 I d e m, 29 iunie 1933.
 18 I d e m, 16 iunie 1933
 19 I d e m.
 20 I d e m, 4 mai 1933.
 21 I d e m, 26 febr. 1933.
 22 I d e m, 12 aprilie 1933.
 23 I d e m, 20 oct. 1933.
 24 I d e m, 20 oct. 1933.
 25 I d e m, 4 mai 1933.
 26 I d e m, 26 febr. 1933.

De la poésie dans le Front Paysan

R é s u m é

En l'année 1932 paraissait à Deva le journal politico-économique „Horia” qui, à partir de son numéro du 8 février 1933, devenait l'organe officiel du Front Paysan. Le journal comprenait des articles à caractère socio-économique, des commentaires sur la politique tant intérieure qu'étrangère et des informations.

Ainsi qu'il est normal, la plupart des articles avaient pour sujet la situation de la classe paysanne. Mais on note aussi des relations sur la vie des ouvriers (surtout des mineurs) et sur le chômage intellectuel. Une série d'articles s'élève violemment contre la fascisation du pays.

Le journal est écrit presque en entier par des paysans du district de Hunedoara. Plus d'une fois, ceux-ci expriment leurs pensées en vers. Les sujets de ces poésies sont variés. Il s'agit le plus souvent de chroniques rimées, de manifestes versifiés, d'appels en vue de l'organisation de la classe paysanne. Leur but était de rallier la population rurale au Front Paysan. En

même temps, elles exposaient la situation pénible de la classe paysanne, trompée par les partis „historiques”, ainsi que l'état d'arriération où se trouvaient les villages du district de Hunedoara.

La combattivité du journal devait s'accroître sous l'influence du Parti Communiste. Dans leurs vers, parfois maladroits, les auteurs proclament leur adhésion à la cause de la classe ouvrière, elle aussi exploitée par les capitalistes.

Certains textes ont été enrichis d'un accompagnement musical et ont été chantés ou récités en différentes circonstances.

Ces productions lyriques présentent de nombreux points communs avec le folklore. Tout comme les créations populaires, elles sont l'oeuvre de personnes du peuple et elles expriment les aspirations et les idéals de la collectivité. Certaines d'entre elles sont créées sur le canevas de chansons populaires connues (surtout celles évoquant les figures de Horia et de Avram Iancu). De même, les moyens poétiques mis en oeuvre sont de provenance populaire.

Malgré leur imperfection, les textes en question offrent maintes pages de réelle beauté, où abondent les images propres aux ballades populaires.